

JAMHURI YA MUUNGANO WA TANZANIA

**MAONI YA KAMATI YA BUNGE YA NISHATI NA
MADINI KUHUSU TAARIFA YA SERIKALI JUU YA
UTEKELEZAJI WA MAAZIMIO YA BUNGE KUHUSU
MKATABA BAINA YA TANESCO NA RICHMOND
DEVELOPMENT COMPANY LLC**

Januari, 2009

2.0 MAAZIMIO AMBAYO HAYAKUTEKELEZWA IPASAVYO

2.1 Azimio Na. 10

Azimio hili linatamka kwamba:

"Gavana wa Benki Kuu pamoja na Bodi ya Wakurugenzi wachunguze kwa makini uhalali wa malipo ya ziada (US\$ 4,865,000) yaliyofanywa kwa Dowans Holdings A.S iliyorithi majukumu ya Richmond Development Company na kuwachukulia hatua waliohusika na uzembe huo."

- **Mheshimiwa Spika**, kufuatia majibu yaliyotolewa juu ya utekelezaji wa azimio hili, Kamati haijaridhika na utekelezaji wake.

2.2 Azimio Na. 13

Azimio hili linatamka kwamba:

"Serikali izihusishe Kamati za Kudumu za Bunge kwenye hatua za awali za maandalizi ya Mikataba mikubwa ya kibiashara na ya muda mrefu ili kuondokana na utaratibu uliopitwa na wakati kwamba Mikataba ya Kibiashara ni siri, hata kwa walipa kodi wenyewe. Aidha, Serikali ihakikishe kuwa, Kamati zote za Bunge zinapitia Mikataba mikubwa ya kibiashara na ya muda mrefu chini ya Sekta zao ili kuliondolea Taifa mizigo isiyo ya lazima."

- **Mheshimiwa Spika**, Azimio hili limejibiwa kwamba; Nanukuu*"Serikali imeanza kufanya tafiti katika Mabunge ya Nchi za Jumuiya ya Madola ili kupata uzoefu zaidi utakaosaidia katika utekelezaji wa suala hili".....*
- **Mheshimiwa Spika**, Kamati imeshindwa kuelewa ni utafiti gani ambao Serikali inafanya mpaka sasa, kwani katika utafiti uliofanywa na Kamati umebaini

Kwa mfano kwamba, Nchini Afrika Kusini kazi ya kujadiliana mikataba ya kibiashara mikubwa au ya kibiashara, kimsingi ni kazi ya Serikali; iko chini ya Mamlaka ya Serikali, lakini haipati nguvu ya kisheria na kuanza kutumika bila kuridhiwa na Bunge na Baraza la Majimbo (*National Council of Provinces*). Hivyo basi, ili mchakato wa kuridhia uwe rahisi Waziri mhusika huzieleza Kamati husika za Bunge na Baraza juu ya **lengo, maudhui, faida na changamoto** zilizopo kabla ya kuanza mazungumzo/majadiliano (*negotiations*) ili kupata maoni ya jumla ya Kamati ya kuzingatiwa katika majadiliano hayo.

Kabla ya majadiliano kufika mwisho, Serikali hurudi tena kwenye Kamati hizo kutoa picha halisi ya majadiliano na kupata ushauri wa mwisho wa Kamati hizo. Kamati hukaribisha wadau wa sekta husika, katika hatua hiyo. Aidha, Kamati zinaweza kushauri, kuukubali au kuukataa Mkataba kwa manufaa ya Taifa.

- **Mheshimiwa Spika**, Kwa msingi huo, azimio hili bado halijafikia tamati ya utekelezaji. Kwa kutumia mfano tajwa hapo juu, Kamati inaishauri Serikali kuendelea na utekelezaji wa azimio hili katika muda muafaka ili kuepuka madhara tuliyoshuhudia katika mikataba iliyoingiwa kati ya Mashirika ya Serikali na Kampuni za Nje ya Nchi ikileta matatizo hata kupelekea Baraza la Mawaziri kujuzulu.
- **Mheshimiwa Spika**, la msingi ni kuweka utaratibu mzuri wa mawasiliano na ushiriki wa Kamati husika ambao hauingilii maeneo ya utendaji.

2.3 **Azimio Na. 15**

Azimio hili linatamka kwamba:

“Utaratibu wa kuteua Wakurugenzi na Makamishna katika Wizara kuwa Wajumbe wa Bodi za Wakurugenzi

wa Mashirika yaliyo chini ya Wizara zao unazua mgongano wa kimaslahi na kudhoofisha usimamizi pamoja na uwajibikaji, hivyo Serikali iupige marufuku mara moja."

- **Mheshimiwa Spika**, Kamati inakubaliana na majibu yaliyotolewa na Serikali kuwa "zipo pia faida za baadhi ya Wakurugenzi au Makamishna kuwa Wajumbe wa Bodi hasa katika kusaidia kutoa msimamo na ufafanuzi wa Sera na mipango mbalimbali ya Serikali". Ushauri wa Kamati ni kuwa Wakurugenzi na Makamishna katika Wizara washiriki inapobidi kama ex-officials.

3.0 UTEKELEZAJI WA MAAZIMIO MENGINE

3.1 Azimio Na. 1

- Azimio hili linatamka kwamba:
"Sheria ya Manunuzi ya Umma ya Mwaka 2004 (Public Procurement Act, 2004) haina nguvu ya kutosha. Sheria ipitiwe upya ili kuiboresha kwa kuipa Mamlaka ya Udhibiti wa Ununuzi wa Umma (PPRA) nguvu zaidi za udhibiti na uwezo wa kuchukua hatua pale Sheria na Kanuni zinapokiukwa, badala ya kutoa ushauri tu kama ilivyo sasa."
- **Mheshimiwa Spika**, Kimsingi Kamati inakubaliana na hatua ambazo Serikali imechukua katika utekelezaji wa azimio hili ambapo tayari Mapendekezo ya Muswada wa Marekebisho ya Sheria hiyo yamekamilika. Ni matarajio ya Kamati kuwa Muswada huo utawasilishwa Bungeni katika Mkutano wa 15 wa Bunge kwa ajili ya marekebisho husika.

3.2 Azimio Na. 2

- Azimio hili linatamka kwamba:
“Mamlaka ya Udhubiti wa Ununuzi wa Umma (PPRA) isiwajibike Wizara ya Fedha ambayo nayo ni Taasisi ya Ununuzi (Procuring Entity) badala yake iwe chombo huru kinachowajibika Ofisi ya Rais na Taarifa zake kuwasilishwa Bungeni.”
- **Mheshimiwa Spika**, Kimsingi Kamati inakubaliana na jinsi azimio hili linavyotekelezwa. Ni matumaini ya Kamati kuwa pendekezo hili lililotolewa litazingatiwa ipasavyo katika marekebisho yanayotarajiwa kufanyika kwenye sheria husika.

3.3 Azimio Na. 3

- Azimio hili linatamka kwamba:
“Mikataba kati ya TANESCO na Richmond Development Company LLC (ulyorithiwa na Dowans Holdings S.A) na ile kati ya TANESCO na IPTL, SONGAS, AGGREKO na Alstom Power Rentals ipitiwe upya mapema iwezekanavyo kama ambavyo Mikataba ya Madini ilivyopitiwa upya na Serikali. Bila kufanya hivyo, mzigo mkubwa wa gharama za umeme utawaelemea Wananchi na kushindwa kufikia azma ya Serikali ya maisha bora kwa kila Mtanzania”.

Kuhusu utekelezaji wa azimio hili Kamati ina maoni yafuatayo:-

- **Mheshimiwa Spika**, Serikali iangalie upya muda uliobaki kwa Mikataba wa SONGAS kukamilika kwani ina mashaka na majibu yaliyotolewa ya miaka 15 iliyotamkwa kwenye taarifa hii.
- **Mheshimiwa Spika**, Kamati imefarijika kuona kwamba wataalamu wanasheria kutoka sekta binafsi watahusishwa katika mchakato wa majadiliano ya

awali na SONGAS ili kuwapa uzoefu kwenye Mikataba ya Miradi ya Gesi Asilia. Pamoja n kushirikisha Wataalamu kutoka sekta binafsi, vilevile, Serikali iwahusishe wataalamu mabingwa katika sheria za biashara za Kimataifa kutoka katika Taasisi za Elimu ya Juu nchini.

- **Mheshimiwa Spika**, Kamati imeridhishwa na utaratibu unaopendekezwa wa kuwa na *"Model Power Purchase Agreement"* (MPPA) ambao utarahisisha shughuli za majadiliano ya mikataba mbalimbali. Hivyo, inaiomba Serikali kuishirikisha Kamati ya Bunge husika inayojihusisha na sekta hii katika kujifunza juu ya matumizi ya utaratibu huu wa MPPA.
- **Mheshimiwa Spika**, Kamati imeona kuwa majibu ya Taarifa ya Waziri Mkuu hayajaainisha kiasi cha Tozo ambacho Kampuni ya Richmond/ DOWANS ilitakiwa kulipa kwa kuchelewa kuzalisha umeme katika siku zilizokubaliwa kwenye Mkataba baina yake na TANESCO, hivyo Kamati ingependa kufahamu kama Tozo hilo limezingatiwa katika deni ambalo TANESCO inaidai DOWANS.

3.4 **Azimio Na. 5,7,9 na 14**

- **Maudhui ya Maazimio haya yanafanana ambapo yanaitaka Serikali kuwawajibisha Watumishi wote wa Umma waliohusika katika Majadiliano kwenye mchakato mzima wa Mkataba baina ya TANESCO na RICHMOND.**
- **Mheshimiwa Spika**, Katika utekelezaji wa maazimio hayo Kamati ina maoni kwamba uwajibishaji wa Watumishi hao upewe kipaumbele kwa kuwa wao binafsi na nafasi ambazo bado wanazishika huku wakiendelea kuchunguzwa zinatia shaka juu ya utendaji wao wakati huu wa kuchunguzwa. Hivyo, mamlaka husika zishauriwe kutumia Taratibu na Kanuni zilizopo ambapo mtuhumiwa anaweza

kupewa likizo maalum, kusimamishwa kazi katika kipindi cha uchunguzi au kubadilishiwa sehemu ya kazi ili kumuepusha na kuingilia uchunguzi. Hizi sio adhabu bali mbinu za kiutawala na kiutumishi za kushughulikia matukio ya ukosaji kiutendaji.

3.5 Azimio Na. 8 na 14

- **Maudhui ya Maazimio haya yanafanana kwa kuwa yanaitaka Serikali kuwawajibisha Viongozi wenye dhamana ya kisiasa waliokuwa Mawaziri wa Nishati na Madini ambao ni Mhe. Nazir Karamagi, Mb na Mhe. Ibrahim Msabaha, Mb.**
- **Mheshimiwa Spika**, Kamati imeridhika na uwajibikaji wa Mawaziri hao kisiasa ila inaomba taarifa ya uchunguzi wa makosa yao itolewe haraka kwa kuwa uchunguzi umefikia hatua za mwisho.

3.6 Azimio Na. 11

- Azimio hilo linatamka kwamba:

“Sheria ya Maadili ya Viongozi wa Umma ya Mwaka 1995 (The Public Leadership Code of Ethics Act) ifanyiwe marekebisho makubwa ili kudhibiti utaratibu unaoonekana wa kawaida sasa wa Viongozi Waandamizi wenye dhamana ya kisiasa kuendelea na biashara zao binafsi wakiwa madarakani, jambo ambalo lina mgongano wa kimaslahi. Serikali ianze rasmi maandalizi ya majadiliano ya kina kuhusu suala hili ndani na nje ya Bunge kwa kuwashirikisha wadau mbalimbali.”

- **Mheshimiwa Spika**, Kamati imepokea Taarifa na kuridhishwa na hatua ambazo zinachukuliwa katika kutekeleza azimio hili. Hata hivyo, inashauri kwamba kasi iongezwe katika kufanyia marekebisho sheria husika kabla Bunge hili halijamaliza muda wake.

3.7 Azimio Na. 12

- Azimio linatamka kwamba;

“Serikali ijepushe kadri inavyowezekana na utaratibu wa kutumia Mawakala katika ununuzi wa Umma na kuhakikisha kuwa Wizara zote zina taarifa za bei halisi za mahitaji yao kila wakati ili kujiepusha na mchezo wa kawaida wa Mawakala kupandisha bei mara mbili au zaidi za bei halisi.”

- **Mheshimiwa Spika**, Kamati imeridhika na hatua zilizochukuliwa na Serikali katika kutekeleza azimio hili lakini inashauri kwamba Serikali iweke muda muafaka wa ukamilishaji wa kuandaa Mfumo huo wa Ununuzi wa Pamoja, na utaratibu wa kupata takwimu za Bei Dira (*indicative Price*) za bidhaa mbalimbali, unaopendekezwa.

3.8 Azimio Na. 17

- Azimio hili linatamka kwamba:

“Msajili wa Makampuni (BRELA) aifute Kampuni ya Richmond Development Company (T) Ltd. mara moja kutoka kwenye orodha ya Makampuni halali Nchini.”

- **Mheshimiwa Spika**, Kamati inaipongeza Serikali kwa kutekeleza azimio hili kikamilifu.

3.9 Azimio Na. 18

- Azimio hili linatamka kwamba:

“Wamiliki wa Richmond Development Company LLC na Richmond Development Company (T) Ltd wafunguliwe kesi ya jinai mara moja kwa udanganyifu na ujanja wa kuiibia Serikali”.

- **Mheshimiwa Spika**, Kamati haijaridhika na utekelezaji wa azimio hili kwani mmiliki wa Kampuni hizi ambaye alisaini Mkataba kati ya Richmond Development Company LLC na TANESCO , Bw, Mohammed Gire hajafikishwa mahakamani.

3.10 **Azimio Na. 20**

- Azimio hili linatamka kwamba:

“Serikali iendeshe uchunguzi maalum ili kubaini ukweli kama Taarifa rasmi ya TAKUKURU iliyotoa matokeo ya uchunguzi kuhusu mchakato wa Richmond ilikataliwa na kuharibiwa na kutolewa nyingine na kama jalada halisi linalohusu Kampuni ya Richmond lililokuwa BRELA liliharibiwa na kuwekwa lingine kwa lengo la kuficha ukweli”.

- **Mheshimiwa Spika**, Kamati imefarijika kuona kwamba utekelezaji wa azimio hili umefikia mwisho na kuiomba Serikali kuwasilisha taarifa husika kwenye Mkutano wa Bunge ujadw wa 15.

4.0 **MAMBO MENGINE YANAYOHITAJI UFAFANUZI**

- 4.1 **Mheshimiwa Spika**, Kamati ingependa kupata maelezo ya kina kutoka kwenye uongozi wa Shirika la Umeme Tanzania (TANESCO) kuhusu dhamira halisi ya Shirika hilo kuingia kwenye mchakato wa zabuni ya kununua mitambo ya kuzalisha umeme ya Kampuni ya DOWANS huku ikijua kuwa:-

- Utekelezaji wa maazimio ya Bunge ulikuwa bado haujakamilika na Serikali; na
- Kampuni za Richmond Development Company LLC, DOWANS Holdings SA na DOWANS Holdings (T) Ltd zilikuwa tayari zimefungua Mashauri mawili Namaba 15910/VRO na 15947/VRO dhidi ya TANESCO katika Mahakama ya Usuluhishi (*International Court of*

Arbitration – ICC) iliyopo nchini Ufaransa wakidai jumla ya zaidi ya Dola za Marekani milioni 119 kwa madai mbalimbali.

4.2 **Mheshimiwa Spika**, katika kupitia taarifa ya utekelezaji wa maazimio ya Bunge Kamati imebaini mkanganyiko wa takwimu za malipo halisi ambayo TANESCO inaidai Kampuni ya DOWANS na malipo ambayo kampuni hiyo ilikuwa imeyapokea katika kipindi cha Januari hadi Juni 2007.

5.0 HITIMISHO

Mheshimiwa Spika, Kamati inapenda kuishukuru Serikali kwa kutekeleza kikamilifu baadhi ya maazimio na kuiomba iendelee kutekeleza Maazimio yaliyobaki kwa kasi nzuri ili suala hili lifungwe.

Mheshimiwa Spika, napenda kuwashukuru kwa dhati Wajumbe wa Kamati ya Nishati na Madini na Wabunge wengine ambao walikuja kwenye vikao vya Kamati kutuunga mkono. Michango yao imewezesha kutoa Taarifa katika muda mfupi. Naomba niwataje Wajumbe wa Kamati kama ifuatavyo:-

01. Mhe. William H. Shellukindo (Mb)	- Mwenyekiti
02. Mhe. Dk. Harrison G. Mwakyembe (Mb)	- M/Mwenyekiti
03. Mhe. Faida M. Bakar (Mb)	- Mjumbe
04. Mhe. Yahya K. Issa (Mb)	- Mjumbe
05. Mhe. Asha M. Jecha (Mb)	- Mjumbe
06. Mhe. Halima M. Mamuya, (Mb)	- Mjumbe
07. Mhe. Eng. Stella M. Manyanya (Mb)	- Mjumbe
08. Mhe. Abdul Jabir Marombwa (Mb)	- Mjumbe
09. Mhe. Rita Louis Mlaki (Mb)	- Mjumbe
10. Mhe. Mohammed H.J. Mnyaa (Mb)	- Mjumbe
11. Mhe. Kilontsi Mporogomyi (Mb)	- Mjumbe
12. Mhe. Dk. James A. Msekela (Mb)	- Mjumbe
13. Mhe. Omar Shekha Mussa (Mb)	- Mjumbe
14. Mhe. Victor K. Mwambalawa (Mb)	- Mjumbe
15. Mhe. Fred Tungu Mpendazoe (Mb)	- Mjumbe

16. Mhe. Daniel Nsanzugwanko, (Mb)	-	Mjumbe
17. Mhe. Charles N. Mwera (Mb)	-	Mjumbe
18. Mhe. Esther K. Nyawazwa (Mb)	-	Mjumbe
19. Mhe. Christopher O. Ole Sendeka (Mb)	-	Mjumbe
20. Mhe. Mohammed S. Sinani (Mb)	-	Mjumbe

Mheshimiwa Spika, mwisho, namshukuru Katibu wa Bunge Dk. Thomas D. Kashiilillah pamoja na Watendaji wa Ofisi ya Bunge kwa kuiwezesha Kamati kutekeleza majukumu yake. Vilevile, nawashukuru Makatibu wa Kamati Ndugu Emmanuel Mpanda na Ndugu Lina Kitosi, kwa kuihudumia vema Kamati hadi kukamilika kwa taarifa hii.

Naomba kuwasilisha.

William H. Shellukindo, Mb

William H. Shellukindo, Mb

MWENYEKITI

KAMATI YA BUNGE YA NISHATI NA MADINI

11 Februari, 2009